Published and distributed under permit (No. 761), authorized by Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

РІК ЗАЛОЖЕННЯ 1893.
„СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, гроші, і чеки треба висилати на адресу „SVOBODA".

# СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
„SVOBODA"
("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by UKRAINIAN NAT'L ASSOCIATION
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

ОКРЕМЕ ЧИСЛО 4 ЦЕНТИ — Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association. — SINGLE COPY 4 CENTS

РІК XXVIII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., ВІВТОРОК, 23-го МАРТА 1920. ЧИСЛО 36. VOL. XXVIII. JERSEY CITY, N. J., TUESDAY, MARCH 23, 1920. No. 36.

## УКРАЇНСЬКІ ВІСТИ.

### РАКОВСЬКИЙ ГОТОВИТЬСЯ СТАТИ ЗНОВА ГОЛОВОЮ ПРАВИТЕЛЬСТВА УКРАЇНИ.

**Висказує про се свою надію посередно через американського кореспондента.**

НЮ ЙОРК, 20 марта. — Лінкольн Ейр, кореспондент тутешньої газети „Ворлд" у своїх ревеляціях про большевицьку Росію згадує про Раковського, бувшого президента савєтського правительства на Україні, з котрим він особисто розмовляв, і каже, що Раковський без сумніву стане знова головою московського правительства на Україні.

### Україна, Польща і Росія.

КОПЕНГАГА, 24. лютого (почтою до „Свободи"). — Часопись „Соре Амтстіденде", з 16. лютого, в статті з приводу мирових переговорів між савєтською Росією та Польщею пише: „Можна було сподіватись, що відповідь Польщі на мирове предложенне савєтської Росії наспіє при кінци лютого. Та справа ускладнилася, бо виявилось, що з початку треба розвязати українське питанне, а вже по тім давати відповідь.

„Представник України Лівицький прибув до Варшави і веде там переговори з міністром закордонних справ Патеком. Українці вимагають, щоб їхні представники разом з представниками Латвії, Польщі і Румунії, Литви та Фінляндії брали участь у переговорах із савєтським урядом. Українці підкреслюють, що Фінляндія та Румунія (котрій вони відступили Бесарабію) будуть їх підтримувати в їхніх змаганнях. Опріч того, вони сподіваються також попертя з боку Лондону та Парижа. Французький президент Дешанель зараз по його виборі приняв представників українського уряду і був до них дуже вічливий.

„В кождім разі, уряд Петлюри-Мазепи, котрий зараз перебуває в Бірзулі, не визнає ніякого иншого ладу на Україні, опріч такого, який буде полягати на визнанні права на самостійне життє за українським народом, і в сій справі уряд все буде мати по своїй стороні українське селянство".

### Холмщина терпить невимовно під ляцьким кнутом.

ВІДЕНЬ, 28. лютого. — З Підляша, з янівського повіту, приїхала до Варшави українська делєгація. Вона була у членів української місії і в польських міністрів. Жалувалась на ріжні прикрости з боку місцевих властий, на замиканнє українських шкіл і церков, представляла в своїй околиці велику нужду, голод і смертність. Делєгатів вислухано і на тім скінчилось.

В селі Сичин, холмського повіту, заборонено православному священикови відправляти богослуження і повнити якінебудь духовні функції. Священик мусів вибратись з села. Церква тепер замкнена і опечатана.

В цілій Холмщині і на Підляшу відправляються тепер богослуження лише у 10 церквах. Останними часами перемінено на костели церкви в селах: Свірщава, Цицове, Чуцщиця, холмського повіту; Ганськ, Верещинська Воля і инці, володавського повіту. Недавно перемінено на костел церкву в Крупах і церкву в Жданнім, красноставського повіту. Заборонено також обходити православні свята. З протестом проти сього виїхало до Варшави два делєгати.

Українським учителям, яких в Холмщині й на Підляшу є досить, і вони свідомі та гарні Українці, заборонено вчити діти навіть приватно. В селі Осова, володавського повіту, записалось до української школи 150 дітий, а в селі Тарнова, тогож повіту, вписалось 40 дітий, але заборонено вчити їх нашому учителеви. Жадні депутації в повітових і столичних урядах не помагають.

### ПРИГОТОВЛЯЮТЬ РЕФОРМУ ВНУТРІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ НА УКРАЇНІ.

**Виборний парлямент, вибраний президент, відвічальне правительство; нова армія.**

ВІДЕНЬ, 28. лютого. — Львівська „Громадська Думка" повідомляє, що в Камянці утворилася Українська Національна Рада, зложена з представників усіх партій, також галицьких. До президії Ради входять між иншими: проф. Корчинський, др. Барвінський, проф. Липа.

Рада є дорадним органом проф. Огієнка, уповноваженого наддніпрянського правительства, і підготовляє віднову державного будівництва, виробляє проект державної конституції, опертої на основах демократичної республіки з парляментом, виборним головою держави і з правительством.

Рада обмірковує також плян нової державної військової організації, побудованої на загальнім обовязку військової служби, з виключеннем дотеперішної дуже шкідливої отаманщини. Для вишколення майбутньої армії малиб бути покликані чужі офіцири. Кадрами для неї сталиб ті частини галицької армії, які остали ще за Збручем.

Рада занимається також питаннем про покликанне до життя передпарляменту. Він мавби бути зложений з представників усіх партій, господарських та просвітних організацій і університетів. Поруч того піднімається другий проект: щоби скликати давну Центральну Раду. Над здійсненнем останного проекту вже й працюють визначні мужі України. Мавби бути створений новий уряд. Намічено коаліційний кабінет. Соціял-демократи відвертаються рішучо від тих політичних мір і досвідів, якими так богате було правительство Чеховського, Остапенка і Мартоса. Зате соціялісти-революціонери не хочуть брати відповідальности за дальшу державну роботу. Вони обіцяють вицофатись з коаліційного правительства, але всетаки впевняють, що не будуть перешкаджати державній роботі.

### Страшний вид українського села.

ВІДЕНЬ, 28. лютого. — Камянецька „Трудова Громада" пише: В той час, як місто при сучасному жахливому стані санітарії терпить страшно від недостатку медикаментів, — на селі панує буквальний жах. Люди мруть, як мухи, в осени. Тиф ріжних сортів забирає свої урожайні жнива. На селі нікому оглянути хорого і сказати, що саме є в нього і від якої недуги лічити. А люди мруть і мруть, і страшно робиться дивитись на людий, які із спокоєм рабів хоронять синів, дочок, материй і батьків та мовчки ждуть своєї черги. А черга йде і забирає людий до страшного лона землі.

І коли побудеш хоч трохи серед руїни і мертвеччини, жах опановує цілою істотою, і хочеться нелюдським голосом крикнути: Люди, браття! На селах сотнями гинуть марно наші браття селяни. Допоможіть, чим можете, бо страшний косар іде і пустошить наші села! Лікарів і ліків на села, спасайте поки ще не пізно!

## АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

### СЕНАТ ВЖЕ ДРУГИМ РАЗОМ УНЕВАЖНИВ МИРОВИЙ ДОГОВІР ВІЛСОНА.

**Адміністраційні посли получились з ворогами всякого мира.**

ВАШІНГТОН, 19. марта. — Нині по довгих дискусіях сенат голосував над приняттєм мирового договору з Німеччиною. Сим разом голосовано над миром з Ладжовими застереженнями. Ратифікованнє відкинено 35 голосами проти 49. За приняттєм договору з застереженнями голосували 28 республіканів і 21 демократів; проти приняття голосували 23 демократи і 12 республіканів. Щоб мировий договір міг бути ратифікований, потрібно було 56 голосів за а 28 проти.

Се вже другий раз сенат відкинув мировий договір президента Вілсона з Німеччиною. Перший раз се сталось 19. падолиста 1919, коли за ратифікуваннем не було навіть половини голосів сенату. Сим разом проти ратифікування голосували демократи, що попирають Вілсона, і ті республікани, що рішучо противляться всякому договорови Злучених Держав з Німеччиною. До них належить сенатор Бораг.

Відкинений договір президент Вілсон вже має у своїх руках. Що задумав він робити тепер з тим договором, ще ніхто не знає. Кажуть, що президент приготовляє відозву до народу Злучених Держав, аби він наказав своїм сенаторам ратифікувати договір. Инші знова впевняють, що президент предложить мировий договір горожанам при надходячих виборах президента, се значить, що президент Вілсон буде сам кандидувати третим разом на президента, або зажадає, аби на сій плятформі кандидував хтонебудь з демократів.

### Комунікат У. Н. Комітету находить широку публікацію.

НЮ ЙОРК, 22. марта. — Комунікат Українського Народнього Комітету про оснуванне „Американського Комітету для Запомогової Акції на Україні" найшов своє місце на сторінках тисячий американських газет.

Повний зміст комунікату подали головно провінціональні часописи. До каси Запомогового Комітету починають поволи напливати більші жертви від Американців.

Американці-жертводавці, посилаючи гроші, желають У. Н. Комітетови успіху в його акції, а Україні бажають повного національного відродження та осягнення політичної независимости.

### Не будуть заострювати іміграцію.

НЮ ЙОРК, 22. марта. — Посол Зігель, член парляментарної іміграційної комісії, заявив тут вчера, що з огляду на застрашаючий відізд чужинців і на брак робітників Злуч. Держави навіть не будуть правдоподібно брати під увагу іміграційних обмежень.

### В СЕНАТІ ВНЕСЕНО РЕЗОЛЮЦІЮ О ПОКІНЧЕННЄ ВІЙНИ З НІМЕЧЧИНОЮ.

**Президент Вілсон готов заветувати ухвалу, однак її приймуть знова.**

ВАШІНГТОН, 21. марта. — Сенатор Накс, що належить до тих сенаторів, котрі не годяться на жадні мирові договори з Німеччиною, і минувшої пятниці голосував проти ратифікування договору, вніс спільну резолюцію в парляменті, щоб покінчити війну з Німеччиною.

Виднійші посли парляменту впевняють, що резолюція Накса перейшла великою більшістю голосів, хоч сподіваються також, що президент Вілсон заветує її. Однак в тім случаю резолюція пійде ще раз перед парлямент і готова бути знова принята, бо сподіваються для неї великої більшости голосів. В той спосіб війна з Німеччиною і війна взагалі булаб покінчена.

### Хочуть зробити соціялістичну партію незаконною.

ОЛБАНИ, Ню Йорк, 20. марта. — Розправа проти пятьох одиноких соціялістичних послів нюйорського сойму, оскаржених о нельояльність, — покінчилась. Тепер лише буде залежати від становища поодиноких фракцій, чи мають ті посли опустити сойм, чи права будуть їм привернені.

Меньшість сойму, демократи, і сам губернатор жадають привернення соціялістам їх посольських прав, однак більшість, республікани, що творять протиадміністраційну фракцію, домагаються усунення соціялістів з сойму і переведення ухвали, якою убеззаконеноб соціялістичну партію в стейті.

### Сенатор Нюбери дістав 2 роки тюрми за виборчі надуживання.

ГРЕНД ГЕПИДС, Мішіген, 20. марта. — Сенатор Тромен Г. Нюбери, член парляменту із стейту Мішіген, зістав засуджений на 2 роки тюрми і 10.000 долярів гривни. Подібну або меньшу кару дістали 16 инших його спільників.

Стейт Мішіген підняв проти сенатора Нюбери і 85 инших осіб кримінальний процес за виборчі надуживання в 1918 році. Злочин сенатора і його спільників лежить в тім, що вони нарушили виборчий закон.

Одна клявзуля федерального виборчого закона говорить, що кандидат на посла до висшої палати парляменту може стратити на виборчу агітацію не більше, як 3.750 долярів. Тимчасом суд дослідив, що Нюбери, котрий кандидував яко республіканин проти независимого демократа Форда, стратив на агітацію понад 50.000 долярів.

Сенаторови дано 90 днів на відклик вироку і його адвокат сказав, що справу предложить впрост федеральному трибуналови у Вашингтоні. Сам Нюбери заявив, що — коли буде конечним — він відсидить два роки в тюрмі і заплатить 10.000 долярів гривни, але з сенаторського місця не уступить добровільно, хиба того зажадає більшість сенаторів.

### НИНІ СКАЖУТЬ, ЧИ БУДЕ СТРАЙК РОБІТНИКІВ В КОПАЛЬНЯХ ТВЕРДОГО УГЛЯ.

**Коли копальники не згодяться на підвишку платні, страйк вибухне 1. квітня.**

НЮ ЙОРК, 22. марта. — Майбутній страйк робітників у копальнях твердого угля поступив о один крок близше, коли минувшої суботи представники, углекопів загрозили, що на случай, як до завтра справа підвишки платні не буде полагоджена в користь углекопів, — екзекутива союза углекопів видасть наказ своїм членам вийти на страйк 1-го квітня.

Заки вислано сю заяву копальникам, делєгати углекопів радились повних три години. І прийшло остаточно до одноголосного рішення, що углекопи мають вийти на страйк першого дня місяця квітня, коли до вівтірка, 23. марта, копальники не згодяться підвисшити платню робітникам.

На случай страйку покине працю 170.000 углекопів, котрі домагаються 60% підвишки платні, 5 днів тижневої праці і 6 годин денної праці та признання юнії. Копальники противляться скорочуваню днів і годин праці, а також не хочуть згодитись на підвишку платні; про признаннє юнії ще доси не згадувано.

Представники союза углекопів заявили, що страйк певно буде, коли лише копальники не пійдуть на зустріч домаганню робітників. Контракт Союза Углекопів з Товариством Копальників кінчиться 31. марта о годині 12-тій в ночи.

### Будуть домагатись амнестії для Дебса.

ШІКАГО, 20. марта. — В канцелярії екзекутиви Соціялістичної Партії оповіщено тут нині, що 13. квітня, саме в річницю, як Евгена Дебса посаджено на 20 літ в тюрму, відбудесь у Вашингтоні велика соціялістична демонстрація перед Білим Домом, яка буде домагатись амнестії для Дебса і прочих соціялістів.

По походї демонтранти вишлють делєгацію до президента, яка буде домагатись амнестії для Дебса. В делєгацію війдуть: Моріс Гілквит, Алджернон Лі, рабін Юда Маґнес, з Ню Йорку, і Джан Маврер, з Пенсилвенії.

### Нова соціялістична партія Франції.

ПАРИЖ, 17. марта. — Неодностайники, що покинули соціялістичну партію на останнім зїзді в Штрасбурґу, створили тепер нову французьку соціялістичну партію.

Нова орґанізація принимає в члени всіх соціялістів, а відкидає лише тих, що хочуть навязати зносини з московськими большевиками.

## ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

### ПОЛЬЩА ПЛЕКАЄ ІМПЕРІЯЛІСТИЧНІ МРІЇ СУПРОТИ РОСІЇ Й УКРАЇНИ.

**Москва назначила Раковського міністром закордонних справ України.**

БЕРЛІН, 21. марта (Карло Віганд, кореспондент Ню Йорк Америкен). — Польща плекає імперіялістичні мрії і атакує савєтську Росію. Савєтські армії не атакують Польщі, а лише обороняються".

Повисша катеґорична заява міститься в бездротній телеґрамі, яку я щойно одержав від Карла Радека, одного з головних дорадників Леніна, що тепер ділає і говорить в імени Троцького, савєтського міністра війни.

Бездротна телеґрама прийшла у відповідь на ряд питань, поставлених Троцькому, щоби мати ясни і остаточну заяву щодо незгідних донесень про відвічальність за розпочаттє ворожих кроків на російсько-польськім фронті. Радекова відповідь звучить:

„Відповідаючи на Вашу телеґраму з 7-го марта, народній комісар війни Троцький находиться тепер в околицях Уралю, де орґанізує велику армію. Вже сей факт відповідає сам на Ваше питаннє про наші заборчі наміри супроти Польщі.

„Ми орґанізуємо офензиву проти ґолоду, холоду і тифу, а на всіх инших фронтах находимось у дефензиві. А ситуація з Польщею є ось така:

„Дня 23. грудня савєтське правительство предложило отворенне мирових переговорів з Польщею, заявляючи своє бажаннє полагодити всі спірні питання мирним способом.

„Дня 30 січня савєтське правительство декляраціею ради народніх комісарів святочно зазначило своє признаннє независимости Польщі, ще раз повторило свої мирові заходи і означило оборонну границю, яку не треба перехдити.

„Дня 2-го лютого Центральний Екзекутивний Комітет Савєтів, найвисше тіло савєтської республіки, утвердив політичну акцію ради народніх комісарів супроти Польщі.

„Протягом півтреття місяця польське правительство не відповіло на наші мирові предложення. Польські урядники і польські ґазети, що стоять тісно в зносинах з міністерством закордонних справ, домагаються дорогою мирових услівій означення польських границь, які творилиб вічну небезпеку для Росії й України, державне поневоленне Литовців, Білорусинів, Українців і Росіян, і суспільний визиск десятьох мільонів селян жмінкою Поляків.

„Рівночасно, коли Поляки почали офензиву на фронті, загрожуючи Українській Савєтській Республіці, савєтські правительства Росії й України, через своїх міністрів закордонних справ Чічерина і Раковського, ще раз віднеслись до польського правительства і до правительства антанти, щоб безпроволочно почати мирові переговори.

„Треба однак розуміти, що відкиненне правительством Росії політики анексії, не означає, що воно ґодиться на акцію польської армії, яка стремить до анексій. Савєтські армії підняли всі рішучі кроки для оборони територій, що неоспоримо належать до савєтської Росії й України, і вони опираючись польським атакам, будуть опиратись лише на стратеґічних точках у своїй оборонній військовій кампанії. Польське правительство повідомлено про те.

„Савєтські правительства України і Росії, переконавшись ділами, що вони можуть зорґанізуватись для оборони своїх держав, не шукаючи жадних військових пригод, опираються на тій частині публичної опінії Европи й Америки, котра годиться з фактом, що праця відбудови в розложеній Европі не почнеться без мира на сході".

### МИРОВІ УСЛІВЯ ПОЛЬЩІ БОЛЬШЕВИКАМ; ХОЧЕ ІСТОРИЧНИХ ГРАНИЦЬ.

**Горда польська шляхта хоче також военного і революційного відшкодування.**

ВАРШАВА, 19. марта. — Пять мирових услівій, на яких Польща згодиться розпочати мирові переговори з большевиками, подано нині до публичного відома міністром закордонних справ Станиславом Патеком. Услівя вже оглянула і потвердила соймова комісія для закордонних справ. Не проголошено однак, коли ті услівя будуть вислані до Москви. Дата залежить від того, як випадуть спільні переговори пограничних держав, які тепер відбуваються у Варшаві.

Є поголоски, що Польща буде домагатись від пограничних держав узнання тих услівій, заки ще вишле їх до савєтів.

Головну точку услівій творить територіяльне питанне. Польща домагаєсь, аби Росія звернула їй всі землі, які належали до неї в 1772 році.

Инші точки говорять, що мир з Польщею має ратифікувати сам російський нарід; що Росія має заплатити Польщі відшкодування з часів военних і революційних.

Польське правительство каже, що коли большевики згодяться на повисші услівя, тоді Польща візме їх мирові предложення під серіознійшу увагу.

### Справа мира між Румунією а Московщиною.

МОСКВА, 18. марта. — Мирові переговори між російським савєтським правительством і Румунією припізнились, бо перші не годяться, щоби переговори провадились у Дорній Ватрі. Міністер Чічерин запропонував Румунії, щоб переговори велися в Харкові.

"SVOBODA" (LIBERTY)
The Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893.

VLADIMIR B. LOTOTSKY, Editor-in-Chief.
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION:
United States:
1 year ---------- $3.75
6 months ---------- $2.00
3 months ---------- $1.25
In Jersey City and to foreign countries:
1 year ---------- $5.00
6 months ---------- $2.50
3 months ---------- $1.50
Single copy 4 cents.

ПЕРЕДПЛАТА:
в Злучених Державах:
на рік .......... $3.75
на пів року .......... $2.00
на 3 місяці .......... $1.25
В місті Jersey City і за границю:
на рік .......... $5.00
на пів року .......... $2.50
на 3 місяці .......... $1.50
Поодиноке число 4 центи.

З Канади належить висилати гроші лише моні-ордером, а не паперовими грішми, бо сі стоять в Злучених Державах нисше ціни. При виміні числять 15 центів від кождого канадійського паперового доляра.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery.

Телефон Гол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланню замовлення належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошення поміщуванні в „Свободі" редакція не відповідає.

**Жаден наїзник у світі ще не зломив змагання нападеного народу до волі.**

**Кождий наїзд скінчився нещасливо тільки для наїзника.**

**Бо нема сили на світі, аби убила нарід, котрий вміє цінити волю і вміє за неї віддати хотяй би і найбільші жертви.**

**Наїзник мусить діждатись заслуженої кари, а нарід нападений мусить скинути кайдани і вернутись на волю.**

# СЕНАТ ЗНОВА ВІДКИНУВ МИРОВИЙ ДОГОВІР З НІМЕЧЧИНОЮ.

**Чи се великий прогріх Сенату? — Як народи Европи на се дивляться. — Що думають Українці в Америці і в Европі про договір і Лігу Народів.**

Дня 19. падолиста, 1919, Сенат Злучених Держав перший раз більшостю голосів відмовився затвердити мировий договір з Німеччиною.

Дня 19. марта, 1920, якраз в чотири місяці опісля, Сенат другий раз відмовився затвердити мировий договір з Німеччиною.

Натомісць приняв резолюцію, яку предложив сенатор Ладж, котрою формально повідомлено президента Вилсона, що Сенат не потвердив мирового договору з Німеччиною, не можучи добути конституційної більшости, потрібної для сеї цілі (двох третин голосів).

Тепер, по другому відкиненню мирового договору, президент Вилсон має застановитись, яку раду дати, аби Сенат його приняв.

Се може він осягнути, коли згодиться на застереження, які предкладають до договору републиканські члени Сенату, котрі стремлять до того, аби европейська Ліґа Народів не мала права тягнути Злучених Держав до війни, але щоби се право осталось абсолютним правом Конґресу суверенних Злучених Держав. Розуміється, президент Вилсон мусів би до сього наклонити і демократичних членів Сенату, бо тільки тоді можна би осягнути приписану конституцією більшість для потвердження мирових договорів з другими державами.

Чи президент Вилсон і демократичні сенатори згодяться на застереження републиканців, годі знати, але знова тяжко повірити, аби найшовся инший спосіб виходу.

* * *

**Правду казати, з мировим договором так возяться у Вашінґтоні і так ними покидають тому, що ніхто ним в Америці не одушевляється, ані нікому не прийде на гадку його боронити.**

**Побудовано його у Версалі на нездорових засадах, не з метою тривкого загального мира, а для інтересів побідників. Чим же тут одушевлятись!?!**

І пощо-ж властиво тої Ліґи Народів?!!

Вони нібито є; буцімто істнує. Виглядало-б, має ширити мир, і боронити мира та оберігати його. А що діється? Її власні нібито члени — Польща, Румунія, Італія ведуть безвпинно війну, війну заборчу, таку, яку вела німецька імперія.

А Франція чим ріжниться? Не помагала вона Польщі напасти на Україну? Не нападала вона сама на Україну?

Ліґа Народів по правді се блоф. Се декорація для прикривання нечистих справ.

Чиж диво, що і до сеї Ліґи Народів не запалюється Америка? Чиж диво, що вона її вважає европейською? І чиж диво, що вона хоче застороги щодо війни, як вона бачить, що члени тої Ліґи преспокійно ведуть собі заборчі війни і навіть в гадці не мають параграфів Ліґи, котрі диктують — на папері — насамперед 9 місяців провадити дискусію военну, а потім аж війну.

Богато держав, таких як Польща і инші, вважає підписану нею конституцію Ліґи Народів свистком паперу, таксамо як бувший німецький канцлер Бетман Гольвеґ вважав документ про невтральність Бельгії.

Америка що підписує, те й думає зробити, тож не диво, що вона так обережно заходить до тої европейської Ліґи Народів.

Вона неначе би знала, що й та Ліґа Народів також є в кінці кінців війною і тому наперед, згідно з конституцією тої Ліґи, веде — передвоєнну дискусію.

* * *

Европейські народи, особливо ті малі і великі невільні народи, котрі все були жертвою заборчих сусідів, а котрі повірили у велику місію Америки, що несла їм визволеннє в 14 пунктах, мають сьогодня право сказати до Америки:

— Чи ми тебе маємо видіти тільки у війні?

Чому Америка прийшла до Европи воювати, а в часі мира покинула її?

Чому давала Европі гармати і кулі? Чому давала жовнірів? Чому давала міліярди долярів на війну?

А в часі нібито мира не хоче навіть слова помічного подати?

Український нарід має теж право сказати сі слова, бо і він повірив в 14 пойнтів президента Вилсона, принятих Конґресом Злучених Держав у Вашінґтоні.

І він нині ставить питаннє в сторону політичних керманичів у Вашінґтоні:

— Ви мали стільки мужности, що післали два міліони синів Америки вмирати за принципи, проголошені президентом Вилсоном в його 14 пайнтах, а чому тепер не маєте настільки мужности, аби допильнувати їх виконання?

— Ви помогли Полякам створити в Злучених Державах армію! Ви опісля згодились післати ту армію до Польщі, а та армія напала на українську републіку; допустилась нечуваних злочинів, і що ви супроти сього зробили? Ваші представники в Парижі дали свою згоду на польський заборчий наїзд і приняли його яко річ законну! Тепер Польща, котра дальше нападає в заборчих цілях на землі українські і инші, дістає дальшу поміч з Америки, а для нападених народів немає навіть словної моральної оборони...

Де ті засади, за які воювала американська републіка?

Де 14 пойнтів президента Вилсона, принятих Конґресом Злучених Держав за свої, за принципи цілого народу, що згодився за них вести війну в Европі?

Вони мають право спитатись. То все, що їм оставлено.

Але вони навіть відповіди не дістануть.

Тому то і в них вигас запал не лише до 14 пойнтів, але і до таких договорів, які фабриковано у Версалі, і до версальських Ліґ Народів, і до всяких великих засад і шумних фраз, голошених високопарно президентом Вилсоном і всякими аліянтськими достойниками, котрі остаються тільки словами, а як ідуть за ними діла, то цілком суперечні тим словам.

Длятого, як демократи у Вашінґтоні, разом з президентом Вилсоном, кажуть републиканцям, що народи в Европі є обурені на Сенат, що не потверджує мирового договору, і не приймає Ліґи Народів, то вони помиляються.

Ті народи, а особливо ті поневолені народи, котрим треба мира, бо на них нападають сусіди-заборці, таксамо зневірилися в пойнти і в Ліґу Народів, як Сенат Злучених Держав і переважна часть американського народу.

Вони нині є з народом Америки в заграничній політиці, а не з адміністрацією.

Їх вже сьогодня словами ніхто не приманить, а переконає тільки ділами, бож се діло, се-ж правдива істина, що члени Ліґи Народів кров із них точать!

Вони сьогодня стратили вже всю надію на демократію, яку президент Вилсон хотів забезпечити на цілому світі.

Вони нині вже вірять тільки у свої власні сили.

## ГЕТЬ ДУМИ СУМНІ!

Геть думи, ви хмари осінні!
Тож тепера весна золота!
Чи то так у жалю, в голосінні
Проминуть молодії літа?

Ні, я хочу крізь сльози сміятись,
Серед лиха співати пісні,
Без надії таки сподіватись, —
Жити хочу! Геть думи сумні.

**Леся Українка.**

**Др. Осип Назарук.**

## ЯК УКРАЇНСЬКА ГАЛИЦЬКА АРМІЯ ВІДСТУПАЛА ЗА ЗБРУЧ.

(З книжки „Рік на Великій Україні).

„А як прийшли на місце зване Голгофтою або місцем людських черепів, дали йому пити оцет змішаний з жовчею".

**Евангеліє Матея, 27, 33-34.**

**Дня 16. липня, 1919, в саме полудне зачало Галицьке Військо масово переходити ріку Збруч.**

День був такий чудовий, що, здавалося, галицька земля немов нарочно таким ясним днем прощає своє військо, щоб воно тим дужше тужило за нею. Збіже легко хвилювало на галицьких полях, а темні надзбручанські ліси аж запрошували на відпочинок у них.

Я з нашим історикoм Ів. Крevецьким і з Масляком, хорунжим Галицької Армії, переїхавши міст на Збручі коло Скали і примістивши коні Пресової Кватири в першому селі за Збручем (там застали ми Січових Стрільців під командою полковника Соловчука), вернувся скупатися в останній галицькій річці. Якраз почали надїздити величезні обози Галицького Війска. Сунули з гори на міст і на броди в ріці та рвучою водою переїздили на східний беріг Збруча. Стрільці сиділи купами на возах. Деякі переїздили Збруч на конях. Богато з них, особливо старших віком, плакало як діти.

**Нескінчені ряди галицьких обозів тягнулись дальше.** Їхали: галицька жандармерія; команди з поодиноких міст, з жінками й дітьми на возах; шпиталі з надписями, відкіля вони... Жаль стискав серце в грудях, коли дивитись було на се, **як український народ Галичини мусів покидати свою землю.** І перед ким? Перед польськими наїзниками, які ціле столітте наповняли Европу й Америку своїм плачем і молитвами до Бога й людий, що вони бідні, поневолені... А тепер самі ішли огнем і мечем поневолювати нашу землю. Ішли навіть не власною силою, тільки французькою допомогою. І то як поневолювали! **Царські злочинства були в порівнанню з польськими забавкою, бо вони руйнували горстку польської шляхти, а сей польський наїзд руйнував український народ, широкі маси його — до самих основ.**

Здалека долітав глухий гук гармат. То наша артилерія здержувала дійсно безприкладним геройством польський напір, щоб мали час податись наші обози з хорими і раненими, з майном. **Артилерія мала ще трохи амуніції, а піхота вже ні. Вона білою зброєю помагала, де могла, нашій артилерії здержувати напір Ляхів. І своїми трупами вкривала останні поля галицької землі.** Деякі розбиті відділи її були вже за Збручем — такі перетомлені, що лежали при шляху, по фосах і в поросі. Де хто впав, там заснув. Були се молоді, біловолосі хлопці, переважно без наплечників, тільки з крісами. Богато між ними було зовсім босих і ноги мали попухлі від довгого ходу та поранені від каміння. **Як кленове листе, зірване бурею, лежала та молодь наша на перших скибах землі Великої України.** Лежала і спала — сном невинних, добре заслуженим сном. А там, від заходу сонця надходили битим шляхом моloденькі новобранці наші, без зброї, в подертих блюзочках; богато в цивільному одягу, як з дому прийшли — і майже всі босі. Але ішли в найбільшому порядку, відділ за відділом, під проводом своїх командантів. Мусіли недавно вийти, бо не виглядали перетомлені.

**На загал — наше військо не робило враження побідженого. Ішло граючи й співаючи. Дехто говорив: „Се не відворот, тільки похід по амуніцію".**

Ми переночували в згаданому селі і дня 17. липня поїхали до Оринина. Весь час зустрічали на шляху безконечні галицькі обози, що тягнули на схід. Часто двома і трома кольонами; рівночасно і гостинцем і полем. Гнали стада худоби, яку забрали з дому, щоб не впали в руки Ляхів. Везли навіть сіно і богато конюшини.

— „Яке-ж щастє, що се лучилось нам в літі!" думав я. І так певно думав кождий.

В Оринині застали ми вже масу Галицького Війска й обозів. Їхали і тяжкі грузові автомобілі, кухні, артилерія. Тут і там між галицькими частинами їхали і дрібні відділи наддніпрянські. Се з тих, що перед напором большевиків схоронились були на галицьку землю, а тепер під охороною маси галицького війска вертались. Бачили ми і якусь наддніпрянську артилерію. Мимохіть пригадались мені „партійні батерії"...

Під самим Каменцем зустріли ми також масу галицького обозу і богато цивільної людности з жінками і дітьми. Так. **То відступало на Велику Україну не тільки Галицьке Війско, але й галицький народ, найкрасший вибір його.** Те, що працювало дома і могло сподіватись польської пімсти, а мало нагоду втечи. Обчисляючи, що відступ відбувався трома більшими шляхами, приймали ми, що **галицького війска могло відступити поверх сто тисяч.** А цивільного годі було навіть у приближенню обчислити. Бо воно втікало й передтим і потому, і з війском і без війска.

Знакомі мені українські сімї в Каменці відразу радили, щоб скоро повідомити команду, аби не пускала ніяких обозів ні гармат на Китайгород, бо там такі обривисті гори й дороги, що не переїдуть. Радили вже скорше посуватись на Слобідку- Кульчиївці- Суржинці- Привороттє Ужицьке-Скалець-Загоряни-Бучню-Нову Ушицю, або на Дунаївці-Нову Ушицю-Вапнярку-Крижопіль, на Балту й Херсонщину, де богато хліба і зброї у Григорієва (жнива саме кінчили).

Дня 19. липня мав я пригоду ізза своєї сестри, яка також втікала з Галичини і відшукала мене в Каменці. Шукаючи мене, загубилась від свого воза, де мала річи. І я в ночі мусів вибратись шукати бучацької команди, при якій був той віз. Їхав я візком і бачив, як у темній темряві тягнулись без кінця галицькі обози, майже без перерви. Зустрічаю по дорозі і ґрени бриґади У. С. С. Враженнє з тої нічної поїздки мав я величезне, сильнє і понуре.

**Галицькі частини пересувались відразу з протипольського на протибольшевицький фронт.** Тільки перетомлені пішли на відпочинок.

**В історії воєн мабуть не було ще такого парадоксу, щоб армія, прогнана жорстоким ворогом з Рідного Краю, ішла зараз боротись проти иншої сили, яка в дану хвилю могла і хотіла йти разом з нею проти її тяжкого ворога.**

Вже по тім однім можна судити, яку велику вартість представляла Галицька Армія. Що з нею сталось і в який пекольний танець вона попала, побачить читач, коли перечитає про те, що ділялось за плечима тої армії.

## БЕЗСМЕРТНА СПРАВА.

**Про невинно закатованих Українців у Галичині.**

(З перемиського тижневника „Український Голос").

На прощання Австрія показалась супроти нас „джентельменською", хоча се „джентельменство", що правда, не богато її коштувало, а нам зглядно потерпівшим ніщо не помогло. В вересні 1918 р. заявив міністер війни у віденському парляменті прилюдно, що 17 наших людий, повішених на основі присуду військового суду, пало жертвою „судової помилки". „Глибоко зворушений клоню голову перед жертвами сією помилки, і якнебудь життя їм ніхто вже не в силі привернути, то держава буде вважала обовязком своєї чести.... і т. д., і т. д., „Такі слова висказав тоді міністер, розуміється, з відповідним жестом для унаглядненя свого зворушення. Щодо мене, то я був тим „джентельменством" прямо осяяний. Що було, то було, але статисфакція є, і се не-аби-яка! — Таких „помилок юстиції" було від 1914 — 1918 без ліку. Вистарчала плюгава, хоч основано фальшива денунція якогось драбуги, що мав з кимсь особисті порахунки, або надіявся на чужому нещастю щось заробити, а шибениця вже була готова! А кількох то жертв повисло у воздусі лише тому, що се було потрібне для „eмбіції" нервів звироднілих суддів, які відтак веліли фотоґрафуватись, стоячи з усмішкою на устах біля трупа, що на їх приказ висів на шнурі!

Я знав (не особисто, на моє щастє) одного капітана-авдітора, що відтак був урядником одної з львівських централь. Сей вмів вішати!

Що правда, в Східній Галичині шибениця не „працює", а про масові ексекції на інший лад також не чувати. Але за се маємо безсмертні табори інтернованих і полонених, сі справдішні фабрики смерти, в яких до тепер вже тисячі погинули, а другі тисячі вийдуть з них переважно з засновком невлічимої недуги в грудях. Та хоча вийдуть, то що їм з сього? Їх життя вже знищене і на коротку мету обчислене. І питання ще, що є більші, людяне" чи коротка процедура повішення, чи довге держання в так званих таборах, де то про нечуване щастя можна говорити, як з них не вийдеться на світ божий з туберкулами в легких. Про се можнаби ще спорити.

Усякий военний закон є жостокий і нелюдяний, як жостокою і нелюдяною є сама війна. Але з поняттям усякого закона нерозривно злучене є міркування, що його примінюється до сих, що дійсно проти нього на. Але з поняттям усякого завиступили. Хтож його не нарушує, сей повиненби мати супокій. Міжтим кількожто в таборах держиться людий, яких одинокою провиною є се, що є Українцями! Ніхто їм ніякої вини не доказав, арештовано їх на основі доносу, або і на здогад, ніхто їх провини не провірив, та і ніхто не журиться сим, що такий чоловік гине, а його рідня перебуває ціле пекло моральних мук, поминувши се, що з браку вітця терпить часто крайну нужду. Та коби хоч Польська держава мала з сього якийсь хосен! Але щож вона з сього може мати? Хиба лиш оправдане оґірчення українського населення і конечні видатки на удержання, на чому зівсім природно обловлюються несовісні функціонарі. В Пікуличах прим. арештовано з кінцем падолиста офіцера, як кінцем падолиста офіцера, який окрадав бідних полонених ще з сього мізерного харчу, що їм його визначено. Наведу з безконечного ряду сих случаїв ось такий.

Терціяна української ґімназії, Василя Шведюка, арештовано в цвітні минулого року і відставлено на Домбє. Я знав аж надто добре, що він в нічому ніякої участи не брав, і причини арештування я не розумів. З Домбя відставлено його до ґарнізонового суду вПеремишлі, але тут по кількох місяцях слідчої вязниці випущено його, бо нічого не знайдено. Думавби хто, що повиненби був вернути до хати. Та де там! Відставлено його до табору в Пікуличах. Там захорів на плямистий тиф, а коли нарешті подужав, випущено його на волю. Та не довго тішився нею! Коли прийшов до свойого мешкання в ґімназії, був вже цілковитою руїною. Годі було його навіть пізнати! Ледви на ногах стояв! Упав на ліжко, і вже не піднісся. По чотирох днях помер. Перед тижнем відбувся його похорон. А був се орґанізм кремезний і кріпкий, сотворений не на те, щоби в 40 році життя вмирати. Він міг був сміло ще других сорок літ жити.

І питаюсь, що Польська держава має з сього, що сей чоловік помер? Чи буде від сього кріпкійшою? А таких випадків можнаби навести без кінця і міри. І справді годі про се без оґірчення подумати, з якою безоглядністю нищиться без ніякої цїли і потребо українські одиниці, хоча ніякі моменти за тим не промовляють, як лиш хіба оден, ц. є. жадоба пімсти. Але в такому разі на кім? На всякому Українци, що під руку паде? Непонятне.

**Ніяка армія у світі не була і не є абсолютно вільна від закиду надужить, та і польська не може про себе сказати, що її сей закид не доторкає.** Доказом сього хочби лиш факт, що у цвітни минулого року Сойм виделеґував свої комісії до розслідування надужить військових, і се навіть поповнених в самій корінній Польщі. Наколи отже попаде в польські руки Українець, що допускався надужиття власти проти польського населення, і йому се буде дійсно дозане, про мене! Нехай лиш суд буде справедливий а инше мене не обходить. Але якжеж се назвати, наколи без потреби і без фактичног причини держиться людий по тюрмах і позваляється на се, щоби там гинули? Як се назвати? Та правда, забуваю, що ми побіджені!

Може бути, що колись польська суспільність зрозуміє, якою нечестію для польського імени є сі табори, і якою неславою вони окривають польське імя перед світом. Може бути, що і з лави міністеріяльної падуть колись в Польському Соймі подібні слова, як їх висказав у віденському парляменті в 1918 року австрійський міністер війни, бож неможливе, щоби ся свідомість ни пронуласьк колись в польському народі.

Яж вірю, що навіть і в ріжних Куриер-ах обудиться сумління а принайменче потреба зверхної приличности, і з стовпців їх під українською адресою завидніє ще статтяя під нагoловком „Запомніймы взаємне урази". Се буде, і то напевно. Але поки що далеко ще до сього. Ще не оден Богові духа винен Шведюк перенесеться на другий світ, і в неодного ще інтернованого родині полюються гіркі сльози роспуки.

Що українське населення має у виду сього робити? Ніщо. Не зневірюватись і не упідлюватись. Держати кріпко український стяг в руці—і ждати. Бог ласкав.

**Роман Гамчикевич.**

**Борис Грінченко.**

## СМУТНІ КАРТИНИ.

Убогії ниви, убогії села,
Убогий, обшарпаний люд, —
Смутнії картини, смутні, невеселі,
А инших не знайдеш ти тут.

Не став би дивитись, схотів би забути,
Так сили забути нема:
То рідниї села, то рідниї люди,
То наша Вкраїна сама!

## З КАМЕНЦЯ ПОДІЛЬСЬКОГО.

**Реґістрація населення Каменця.**

Теперішний польський командант міста і повіту оголосив обовязкову реґістрацію населення Каменця, не виключаючи й жінок від 14—60 року життя. Реґістрація почалася 20. січня і тревала до половини лютого. Хто після сього речинця не буде мати реґістраційної марки тому грозить арештуваннє і сувора відповідальність.

# ВИКАЗ

## ПРИВАТНИХ ШКІЛ УКРАЇНСЬКОГО ПЕДАГОҐІЧНОГО ТОВАРИСТВА У ЛЬВОВІ.

ШКОЛИ У ЛЬВОВІ:

| | Відділів. | Число дітий. | Учителів. | Видатки. |
|---|---|---|---|---|
| 1. Мужеська школа 4-клясова і виділова ім. Бориса Грінченка, ул. Городецька ч. 95 | 11 | 472 | 12 | 87.037 К |
| 2. Жіноча школа, як висше, площа св. Юра ч. 5 | 10 | 360 | 10 | 68.108 К |
| 3. Мішана школа ім. короля Данила, Жовківська 62 | 6 | 299 | 6 | 28.806 К |
| 4. Мішана школа ім. князя Льва, Личаківська 113 | 4 | 172 | 5 | 26.992 К |
| 5. Хлопяча школа ім. Тараса Шевченка, Мохнацького 12 | 4 | 138 | 4 | 26.000 К |
| 6. Жіноча виділова школа ім. Тараса Шевченка | 4 | 185 | 9 | 52.000 К |
| Разом | 39 | 1.626 | 46 | 288.493 К |

**УКРАЇНСЬКІ ПРИВАТНІ ҐІМНАЗІЇ В ГАЛИЧИНІ.**

1) В **Рогатині.** Учеників 149, учениць 10, приватистів 42; збір учит.: директор і 6 учителів. Місячна платня 5.300 К. Предвиджений недобір в 1919/20 85.000 К.
2) **Долина.** Учеників 127, учениць 35, приватистів 20 — разом 182; учит. збір: директор і 10 учителів. Прелім. в р. 1919/20 вид. 155.506 К. Недобір 95.151 К.
3) Крім того відновляються ґімназії: **в Яворові, в Чорткові, в Городенці.**
4) Ґімназійні курси є: 1) в **Калуші** 2) **в Любачеві.**
5) **Народні школи на провінції:** 1) 4-клясова **в Золочені,** 2) 4-клясова **в Станиславові.**
6) Учительські семинарії жіночі: 1) в **Долині,** 2) в **Коломиї,** а при них чотириклясові школи вправ.

**Др. Остап Макарушка,**
візитотор шкіл Товариства.

**Замітка.** Всі українські часописі в Злучених Державах, в Канаді і в Бразилії проситься о передрук сього виказу.

### Братаються.

Каменецька „Трудова Громада" доносить:

Ґенеральний комісар „східних земель" бувший польський міністер Мінкевич, який від кількох днів бавить в Каменці, завитав позавчора до епископа Пімена, який приняв його незвичайно урочисто і дуже щиро сердечно. З обох сторін підчеркувалася необхідність для польського і московського населення перед лицем спільних ворогів заховати надалі і ще більш зміцнити "польсько-російські приязні відносини".

### Ціна на харчі.

Ціни на продукти збільшуються. Фунт масла коштує 400—450 корон, 10 яєць 140—160 корон, хліб півбілий 65—70 кор. за фунт, чорний 38—40 корон.

## ЯК У ГАЛИЦЬКІМ СЕЛІ ВИКУРЮВАЛИ ХРУНІВСЬКУ ҐАЗЕТУ.

У Львові Витовт Демянчук зачав видавати замісць давнійшої своєї ґазети „Руский Селянин" нову ґазету „Пробій", на яку дістає гроші від польських панів.

Один з читачів львівської ґазети „Нової Ради" пише до неї так: і у наше село зайшов той паскудний „Пробій". В неділю по Службі Божій зачав його роздавати людям новоустановлений війт — додати треба, до війни перший хрунь в селі — захвалюючи, що то ґазета з „ради повятової". Та у нас люди не в тімя биті, і не дали себе обдурити. Один старий господар на церковнім подвірю взяв „Пробоя", витягнув сірники та запалив сю погань, а всі обдаровані той польською ґазетою, зачали скидати усі „Пробої" на огонь. Велику втіху мали люди і діти, що колесом обступили ту ватру. Старий сплюнув на огонь і відійшов. За його примірoм зробили тесаме й другі. Так то викурювали люди „Пробоя" з нашого села. Цілу неділю і чоловіки і баби по хатах і діти, що совгаються по ставищи, говорили про се, що то таке „Пробій", та за що його перед цілою громадою спалили.

Від того часу вже „Пробій" не заглядає між наших селян. Дістане було наш війст хрунь пачку паперу з почти, так вже й кине на шафу і носа свого з „Пробоем" не показує між людий.

## ЛИСТ З КАМЕНЦЯ ПОДІЛЬСЬКОГО.

(Від власного кореспондента віденського тижневика „Воля").

З початку про те, що Вас там на чужині найбільше турбує — про наші відносини до большевиків, до Поляків, до Румунів.

**Тепер можна вже сміло сказати, що большевики нічого не навчились підчас остатнього перебування на Україні.** Всі спроби наших лівих соціялістів москвофільського напрямку прийти до згоди з большевистією покищо скінчились нічим. Ще підчас останнього наступу добровольчої армії на Каменець через Проскурів відїхало кількох представників лівих партій для переговорів з большевиками. Тепер маємо деякі відомости про їх сумну долю: Їх інтерновано і вивезено до Москви. З листа голови уряду Мазепи до посла Маціевича відомо, що в Житомирі були арештовані большевиками Ткаченко і Мазуренко, найбільші приклонники згоди з большевиками.

На инші спроби лівих москвофілів порозуміння з ними — большевики або не давали зовсім згоди, або відповідали цілком відмовно. Не відомо, куди згинула й остання делєгація, що виїхала для переговорів у Бердичів. Невелике полекшенне, в порівнанню з часами пановання добровольців, мають наші робітники культури. Але не всі. Большевики дозволяють видавати в Києві тільки найслабшу інтелектуально українську москвофільську пресу. Тільки культурна поміркована соціялістична преса мовчить ізза свого різко самостійницького напрямку. Взагалі, всякий прояв національної окремішности в політичному змислі карається у большевиків смертною карою або тюрмою.

**Вся Україна тепер в огні протибольшевицького повстання.** Гальмує дуже його успіх брак амуниції, одіжі і всілякі хороби. Селяни з нечуваною досі жорстокостю розправляються з большевиками. Але ще з більшою ненавистю катують вони своїх зрадників, що перейшли до большевиків. Під Винницею наприклад до большевиків перейшла частина Галичан з відділу отамана Микитки. Селяни улоштовують на них формальне польованне. Таксамо розправляються і галицькі большевики з повстанцями.

По всій Україні організуються нові протибольшевицькі загони. **Недавно відбувся в Каменці численний зїзд отаманів окремих загонів.** На тому зїзді обмірковувався плян консолідації всіх повстанських загонів, допомоги їм зброєю та одіжю. Ухвалено між иншим просити головного отамана Петлюру, негайно повернутись на Україну; се спільне бажанне всіх повстанців. Чутки про те, що якт 2. грудня, 1919, підірвав популярність головного отамана в народі, не відповідають дійсности. У нас ніхто великого значіння сьому актови не надає. Тай Петлюра власне мало має відношеня до того акту. Тепер наступає хвиля, коли Польща буде більш потребувати допомоги українського народу, ніж навпаки. Румунія вже цілком зрозуміла, яку кольосальну помилку зробила, вагаючись з допомогою Україні. До нас доходять чутки з цілком певних жерел, що в найблизшому часі українські повстанці зможуть дістати допомогу від Румунії. Справа з польською допомогою ще й досі стоїть неясно. У Варшаві організувалась нова військова українська місія на чолі із старим генералом від артилерії Зелінським. Її завданне — організувати українську армію з полонених та інтернованих в Польщі українських старшин і вояків. Досі вона дещо вже зробила. Бодай добилась післати для ланцутського табору на кілька тисяч людий одежі та чобіт. Але робота йде надзвичайно тупо. Поляки, видимо увесь час, оглядаються то на своїх союзників то на большевиків.

Недавно тимчасовий головний отаман Омелянович-Павленко прохав у Поляків негайної допомоги зброєю та одежою. У відповідь Поляки післали своїх делегатів до Варшави. Але результатів ще й досі немає. Можливо, що й Поляки скоро прийдуть до розуму, як Румуни вже приходять. Але се мабуть буде тоді, коли їх большевики добре поколошкають. Відділ, між иншим, самого отамана Павленка має до 40.000 чоловік.

В Каменці у нас життє пригноблене. Завдяки неумілим розпорядженням польської влади росте дорожня. Наші люди всіми способами тікають „до своїх", — за межі польської окупації. **Великий попит є на гривні.** Українська гривня дуже піднялась в ціні. Селяни з особливою повагою ставляться до гривень.

Мала зачатись наука в гімназіях — мужеській і жіночій.

Перед приходом добровольців дуже підняли були голови місцеві **чорносотенці** на чолі з архиєреєм Піменом. Готовили образи для зустрічі; організували хори спеціяльні для патріотичних маніфестацій. Прихід Поляків мало змінив їх настрій. Архиєерей Мімен, з котрим поцеремонилась в свій час українська влада, положив епітемію і навіть заборонив правити службу Божу Українцям-священикам. Так заборонено служити дуже відомому у нас ученому археольогови, професорови богословія при університеті, протоєреєви Сіцінському, священикови Крамаренкови. Протоєрей Сіцінський се один із найстарших свідомих Українців на Поділю, що разом з другим громадським діячем д-ром Солухою заснували першу українську громаду в Каменці, з котрої потім вийшло богато громадських діячів, учених і письменників.

Потрохи очухуємось від тифів. **Епідемія значно спадає,** бодай в Каменці. Хоча лікарі й кажуть, що се через те мабуть, що майже всі вже переслабували. Ліків як не мали раніїше, так і тепер Біг має. Хоч через Польщу провід цілком вільний. І можливо було би доставити, скільки треба. З голими руками сидить і нач Червоний Хрест, та инші медичні організації. Сподівались присилки хоч дезинфецийних ліків. Але й сього немає. Тепер Червоний Хрест має відїхати до Винниці. Може хоч у большевиків дістане те, чого ні за які гроші не міг дістати із закордону від ріжних наших місій та комісій.

## ЛЯХИ СУДЯТЬ УКРАЇНЦІВ.

### Дівчина перед військовим судом.

Дня 19. лютого відбулася перед військовим судом ДОҐ. у Львові головна розправа проти сільської дівчини з Ременова Зофії Якимів. Акт обжалування закидав їй, що вона в 1919 р. в Пикуличах старалася перекупити польського жовніра, щоби випустив з табору її брата, який, впрочім, в міжчасі помер в полоні, через що мала допуститися злочину з § 314 з. к. в. себто уведення до нарушення заприсяженого обовязку військової служби. По виводах оборонця д-ра Івана Волощина суд вироком узнався невластивим і відступив справу цивільному судови мимо того, що той рівнож ще передтим до сеї справи не признався.

### За укриванне карабінів і амуніції.

Дня 21. лютого переведено у військовому суді на Замарстинові у Львові розправу проти Гната Роха, Івана Райтера, Йосифа Райтера, Миколи Яремчука і Федька Сеца, всіх з Полінки, повіт Львів, ізза укривання карабінів і амуніції. Суд під проводом майора Ґеттінґера увільнив всіх обжалуваних від вини.

Обжаловував майор Орскі; боронив адвокат др. Іван Волошин.

## ЛЯХИ ПРОБУЮТЬ ЗІБРАТИ ХРУНІВСЬКУ ПАРТІЮ НА ГАЛИЦЬКІЙ УКРАЇНІ.

Львівська газета „Нова Рада" пише:

Не повелася ні акція Демянчука серед „почцівеко людку рускеґо" ні акція серед „старорусінув". От і стали польські політики шукати нових „русіньскіх дзялачи", які пристали-б на „зґоди", таку, яка сим політикам потрібна.

І здається їм, що в погоні за „діячами" зробили вже щасливий вибір.

Ось як зачувати, зголосився до них п. Сидір Твердохліб, що тепер осів у Стрию. Він і ще з кимось там заходяться біля засновування „масариківської" партії, яка без застережень має пристати на прилученнє Галичини до Польщі і має вести „уґодов-у" політику.

Маніфест нової партії має бути навіть оповіщений в анґлійських часописях. П. Твердохліб має навіть видавати якийсь новий щоденний „Пробій" для інтеліґенції.

Такі чутки ходять по Львові. Коли вони правдиві, то видно, що п. Сидір Твердохліб думає, що „політика" буде для нього лекший хліб як писанне віршів. Та нехай буде певний, що така політика, яка замісць у „свічадо плеса" заведе ого в багно народної зради, буде для нього дуже „твердий хліб".

## З УГОРСЬКОЇ УКРАЇНИ.

### Ґімназія в Мукачеві.

Українська „Наука" приносить ряд вісток, які видають цікаве та дуже прикре світло на відносини в мукачівській українській ґімназії.

Учительський персонал згаданої ґімназії се переважно некваліфіковані сили, головно москвофіли, які й дбають тільки про науку московської мови, а нічого иншого не вчать. Сам директор просто безсильний, бо усякий протест з його боку вважається мадярофільством. Найбільше на сих відносинах терплять діти, яких виховується радше на горожан Московщини а не на свідомих синів України. Се бачать їх родичі. Хоч самі ще не дуже свідомі, одначе всетаки стають в обороні виховання своїх дітий і удаються з протестами до дирекції та до шкільних властий, щоби вони спинили сю денаціоналізаторську роботу.

Також погані відносини і в інституті для учеників. Настоятелі москвофіли забороняють ученикам говорити рідною мовою; насміхаються з неї, а заставляють говорити московською мовою і ловлять їх на російщину.

## ЯКІ ХИБИ МАЄ КОЖДИЙ УКРАЇНЕЦЬ?

**Брак почуття народної чести**

Важна се річ уміти себе пошанувати в життю. Каже наш нарід, шануй себе, а пошанують тебе люди. Се відноситься до одиниць у їх щоденному життю — се відноситься й до цілих народів. Коли би ми Українці самі себе уміли пошанувати, то й сусід а навіть ворог мусів би нам віддати честь. Не дбаємо ми о нашу пошану, тому й ворог не має пошанівку для нашого народного імени.

А є нам чого гордитися, бо ми Українці старий народ, з славною бувальщиною. Вже тисяч літ тому назад ми були освіченим народом, в нас була висока культура і широко розвинена торговля. У нас вже тоді були свої школи, коли наші сусіди ще напів дикі жили по лісах та кланялися поганським божкам. Ще ніякий славянський народ не мав списаного права, а у нас вже був спис законів під іменем „Руська Правда", яким судилися наші предки. Наші князі мали вже тоді вступ на двір цісаря Греції, найбільше освіченого тоді народу світа, а навіть були з грецькою цісарською родиною посвоячені! Наші міста належали тоді до найлюдніших міст; наші Галич або Володимир на Волині були більшими містами, чим сучасний Париж або Лондон.

Та не лиш тому нам гордитися, що ми мали славних предків, бо то ще було би за мало — але й тому, що ми на сій земли не є зайдами, але господарями; ми не прийшли і не забрали її нікому як вллізливий наїзник, але ми живемо тут з діда прадіда, ми зробили з неї загосподаровану країну; не хто инший, а ми своїми руками зробили з пустара урожайну ріллю. Тому як газда ходить певно по своїй загороді, так і нам з самопевностю господаря треба ступати по сій землі, хотяй на ній рядить переможець-сусід.

Та ми не вміємо вступатися за належною нам честю, тому чим ми є нині? Подумаймо! На своїй земли не пануємо, а наше імя Русин чи там Українець стає для декого насмішкою. А чому? погляньмо! Приїде наш чоловік до міста, так вже й зачинає свій язик наломлювати на польський лад, та чого, на що? Нехай сей, що зайшов як чужинець на нашу землю, примініться до тебе. Або думаєш, що й Поляк буде тебе за се уважати розумнійшим? Де там, от скаже — дурак. А кілько то разів бувало, наш чоловік між чужинцями Німцями, Чехами — питають його, хто він? А той каже — Поляк, або й до Німця зачинає говорити по польськи. Який ти нерозумний, чи ти гадаєш, що для чужинця Поляк щось лїпшого від Українця або, що він розуміє скорше по польськи чим по українськи; одної і другої мови в світі не знають. Або берім послідні часи, була наша українська власть, а тепер заняли наш край Поляки, от й питають декуди, чи ти з Українцями тримав, чи був громадським комісарем, чи ти належав до Національної повітової Ради, а той відпекуєся.

Та чого? державесь з Українцями, бо то був твій обовязок супроти любої Вітчини і добре робивесь, коби ти лише кого не зрабував, не замордував. Вільно Полякови обставати за Польщею, вільно тобі тримати з Україною. Треба, братя, мати ту народну честь.

А її в нас нема! Тому ми такі бідні а всяка біда Москаль, Румун, Чех і т. д. лізе на нашу землю, бо вони знають, що похилий Українець не вміє гідно постояти за своїм.

(„Нова Рада").

## ЗАМІТКИ ДО СТАТИСТИКИ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

Львівська „Gazeta Poranna" (з 23. м. м.) чудується, що латинник-Українець не уміє по польськи. А саме пише: „Поляк, який не володіє польською мовою.... Такого оглядали ми нині на салі розправ в особі Мартина Сукульського. Се вимковий свідок, котрий зізнає згідно з тим, що сказав в слідстві" і т. д.

Нас чудує, що шановний справоздавець „Gaz. Por.", який належить до східно-галицьких krajowe-ів, не знає, що більше як дві третини східно-галицьких латинників зовсім не уміють ніякої иншої мови, як лише свою єдину урідну материю українську мову.

Пригадаємо, що не так давно ствердив се не менше патріотичний львівський польський часопис „Kurjer Lwowski" з (11. вересня м. р.), який —пишучи „про потреби східно-галицького села" — жалується, що римо-католицька сільська людність не вміє зовсім по польськи говорити, а говорить лише по українськи. Апелює тому до Краєвої Шкільної Ради, „щоби прислати як найбільше учителів і учительок (польських), бо тоді є надія, що ся „польська" дитина буде вміти не лише „пацірж", але усе по польськи говорити..." Так пише, дословно, відомий патріотичний „Kurjer Lwowski"; — таке дає він свідоцтво „польськости" Галичини.

А знаємо, що польська урядова статистика (проф. Пілят — д-р Йосиф Бузек) подає усіх римо-католиків на території української (се є східної) частини Галичини (враз з Лемківщиною) на 21 (двайцять один) процент! (Гл. Wiawomosci statystyczne 1909 р. Том XXI., зошит 2, стор. 12).

Доцент львівського університету д-р Степан Томашівський подає на українській території Галичини (східна Галичина враз з Лемківщиною) процент

| | | |
|---|---|---|
| Українців на | 74 | проц. |
| Поляків на | 12 | „ |
| Жидів на | 13 | „ |
| Німців на | 1 | „ |

Се бесіда цифер.

Як переводили галицькі власти ту урядову статистику, про се пише дуже недвозначно посол тов. Андрій Морачевскі в брошурі п. н. „Granica miedzy Polska a Ukraina, studyum statystyczne", яка вийшла в червні 1919 р. в Люблині (накладом редакції „Prawa Ludu" в Кракові).

Пишучи про урядове фабрикуванне „Поляків" при конскрипції (стор. 13) виказує тенденційність тої статистики і висловлюється між иншим так: „Кульмінаційним верхом тенденційности статистики був рік 1910". В р. 1880 ще не було такого натиску з боку урядників, які переводили спис людности, що було в 1910 р." „Тенденційність остатнього спису лежить як на долоні". „Того рода паперові народові „здобутки"—пише тов. Морачевскі — не лише не дають нам ніякої реальної користи, але противно, є шкідним обманюванням себе".

## БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ МАНІФЕСТ ДО ПОЛЬСЬКОГО НАРОДУ.

Всемосковський центральний екзекутивний комітет звернувся з відозвою до польського народу в справі мира.

Покликуючися на дворазові офіціяльні мирові ноти совітського уряду з грудня і січня, відозва натякає на те, що вороги робітничих мас, невдоволені ще 5-літним проливом крови й руїною, хотіли знову підбурити проти себе два народи, які в сути річи могли би оставати тільки в приязних відносинах з собою. Франції і Англії не повелося підбурити Фінляндію Лотву й Естонію проти Московщини і тому стараються вони зробити се з Польщею. Московський і польський народ спільно через сто літ терпіли під кнутом царату. Воно зрозуміла річ, що деякі Поляки бачуть в Москалях ще давних підданих, які на приказ царя угнітали польський народ. Але тепер Польща малаби до діла тільки з Московщиною робітників і селян, що зі всіми народами згідні жити в мирі.

Московщина звертається до Польщі в торжественних словах, щоби виснити всякі брехні й непорозуміння. Вороги Московщини є також ворогами Польщі. Совітська Московщина ніколи не думала про добичі в Польщі. Злочинів царату й російської буржуазії не можна приписувати совітській Московщині.

Совітська Московщина від першої хвилини визнала незалежність Польщі, без всякої укритої думки. Московський народ стремить до такої світової організації, яка би виключила необхідність війни. Тому Московщина зрікається всякої агресивної політики й намагається шляхом уступків довести до мира з англійськими й французькими капіталістами. Малим окраїним державам будуть дані далеко йдучі полекші по тій причині, щоби робочому народови дати мир.

Поляки мусять вкінці зрозуміти, що мир з ними є щирим і найсильнійшим наміром московських робітників і селян.

Побідивши війска Колчака, Денікіна і Юденіча, робітничі кляси Московщини бажають тільки одної річи, а саме, щоби не довести до панування одної кляси над другою. Всяка зовнішна політика заборів підкопалаби основи совітських ідей. Свобода Польщі є необхідним вступним услівем для свобідного розвою Московщини. Відродженне Польщі лежить в історії її власних робітничих мас. Центральний екзекутивний комітет робітників жовнірів і селян, найвисший аторітет, що представляє робітничі маси, затверджує мирове предложенне совітського уряду з 30. січня. Він взиває польський народ, щоби вкінці закинув недовіре до Московщини, щоби покінчив кріваву війну і щоби оба народи спільно розпочали иншу війну проти сих сил, що їх гноблять, як холод, голод, тиф і безробітє.

Цетральний екзекутивний комітет пересилає свій найщирійший привіт польському народови, який угнітав царат і його буржуазія, а через війну більше потерпів, як колинебудь який народ. Він твердо переконаний, що через мир обома сусідними народами настануть найсердечнійші, найсильнійші відносини.

На сей маніфест приготовлює П. П. С. відповідь.

## РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ПІТСБУРҐ, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 96, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 28. марця, в церковній гали. Всі члени повинні явитися точно о 2-гій годині, бо є важні справи до полагодження. Будеться приймати нових членів до У. Н. Союза і до братства після статута. Довгуючі члени повинні вирівнати свої довги, бо инакше будуть суспендовані. Неявившийся на тім мітінґу член заплатить кару $2.00, а урядник $5.00. — С. Войтович, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Бр. св. Василія, від. 339, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 28. марця, о годині 2-гій пополудни, в домі Укр. Громади на Савті під ч. 610 Савт Американ Стр. Проситься всіх членів прибути на сей мітінґ, бо є богато справ до полагодження, задля чого присутність кождого є конечна. Також будеться приймати нових членів до братства і до У. Н. Союза після статута. Проситься всіх членів прибути точно на означений час, аби як найскорше відбути мітінґ, з чого члени й урядники булиб дуже задоволені, бо в нас лучається, що урядники мусять ожидати на членів до 3-тої або до 4-тої години, а навіть і довше. — І. Сорока, предс.; І. Сорока (с. Мих.), кас.; В. Скольський, секр.

НОРТГЕМПТОН, ПА. Тов. Українських Січових Стрільців, від. 344, повідомляє всіх своїх членів, що мітінґ відбудеться в неділю, 28. марта, точно о годині 1.30 пополудни, в парафіяльній школі. Обовязком кождого члена явитися на означений час. — А. Чеcляк, секр.

## НАД МОГИЛОЮ ЙОРА.

Нарешті і кацапи покинули своє сакраментальне „Ъ", за яке перше в Галичині стільки баталій зводили. Кацапи пійшли за сучасними Москалями, які загалом покинули етимольоґічну правопись. Як відомо, перші реформаторські пляни повстали за почином петроґрадської Академії Наук ще за старої царської влади. Але до рішення не прийшло. Мала бути зреформована не тільки правопись але і календар. Щойно большевики, як у богато царинах публичного життя так і тут зробили лад одним почерком пера. Вони не лише завели фонетику, але й пійшли ще далі, бо до уніфікації письма. На приклад знесли букву „ѣ" і т. д. (Московські „Извѣстія" пишуться тепер „Известія"). За большевиками пійшли прочі Москалі, а за ними і наші кацапи. В ч. 49. львівської „Прикарпатськ-ої Рус-и" є коротка згадка про се але в тоні, немов би тут ходило о яку дрібницю Тимчасом, кождий знає, що кацапи довгі десятки літ воювали серед народу тільки арґументом, що вони „тверді" Русини, а ми мовляв — мягкі. Тепер ще тільки консервують для нас етимольоґічну правопись Чехи на Угорській Руси. Очевидно, о правопись сьогодня ніхто не стане воювати. Коли наші закарпатські братя привикли до етимольоґії, то нехай її вживають. Але ходить о се, аби під покришкою етимольоґії не заводити на Угорській Руси російщини. І проти сього ми мусимо боротись.

## СТАРОКРАЄВІ ПОСМЕРТНІ ВІСТИ.

Сан. пор. **Іван Вигелюк,** санітарний шеф 14-тої Бриґади помер дня 2. грудня 1919 р. на пятнистий тиф у Жмеринці.

Бул. **Михайло Третяк,** рахунковий при армійськім відділі Н. К. У. Г. А. помер від пятнистого тифу дня 2. грудня 1919 р. у винницькім шпиталю, полишаючи рідню під польським наїздом в Галичині. Покійний скінчивши щойно учительський семинар в 1914 р., пішов воювати за Австрію і з кінцем листопада 1914 р. на фронті захорував і був відісланий на Угорщину, де виздоровівши мав піти в офіцирську школу. Однак офіциром він не хотів бути і пішов до тяжкої артилерії, в якій був до розпаду Австрії, що Його захопив в Італії. Повернувши домів сейчас зголосився до української армії, в якій служив чесно і взірцево аж до останної хвилі. Та люта смерть н есудила Йому побачити свою рідну країну вільною від польського наїздника. В. Й. П.

Сот. **Кость Редчук,** командант 15-ої етапної сотні помер дня 15. падолиста 1919 р. і похоронений 29. падолиста в Колюжанах. В. Й. П.

Пор. **Павло Семирозум.** Ще одно молоде життя борця за волю України загнала люта пошесть в могилу. В останніх днях падолиста помер на тиф у м. Барі пор. Павло Семирозум, який весь час від 1914 р. боровся в рядах української армії. Покійний після фільософічних студій у Львові і Відні став працювати в рідній школі і був спершу учителем приватної української ґімназії в Буську, а відтак і Чорткові. Весь свобідний час і як ґімназист і як студент та учитель віддавав організаційній роботі в Чортківщині, де закладав „Просвіти" і „Січи", скликав довірочні збори то що Як вибухла війна, був одним із головних організаторів Українських Січових Стрільців в Чортківщині і перший станув в їх ряди, як командант 2-гої сотні У. С. С., хоча ізза хоровитого стану здоровля від військової служби був цілковито звільнений. Брав участь з цілій компанії У. С. С., і на позиції над Стрипою попав в російський полон. В р. 1918 вернув до Галичини зовсім розбитий. Та не дбаючи про се, пішов туди, куди взивала Його народна честь, зірвати кайдани ляцької неволі, що віками давило Його рідний народ, як взірцевий український стрілець і старшина працював в чортківській Окружній команді, опісля в команді Запілля.

Покійний полишив жінку і дитину та старенЬких родичів в Ромашівці чортківського повіту, яких був одинаком. В. Й. П.

(„Козацький Голос").

**Маріян Якимовський,** ст. учитель виділових шкіл в Станиславові, помер дня 21. лютого у Львові. Похорони відбулися дня 23. лютого з закладу Білинських на Янівське кладовище.

**О. Теофіль Лаврівський,** консисторіяльний радник і парох в Янові і Теребовлі, помер дня 18. с. м. на пятнистий тиф, якого набавився, несучи хорим парохіянам послідні слова потіхи. — В. Й. П.

## PRESIDENT DESCHANEL AND COUNT TYSZKIEWICZ.

In a former number of our Bulletin we reporte dthe fact that the President of the Delegation of the Ukrainian Republic in Paris had been received by the President of the French Republic.

Count Tyszkiewicz was received by the newly elected French President in the Chamber of Deputies on January 29 at 10 o'clock. The audience, which lasted more than half an hour, was extraordinarily sincere and of a most cordial character. Among other things Count Tyszkiewicz said that he had the honor to express heartfelt greetings in the name of his Government, and also in the name of the whole of the Ukrainian people and of Ukrainian citizens everywhere.

"The letter," he said, "which brings you the welcome of Ukrainians of America, and which requests every material support for our country, gives evidence of the feeling of Ukrainians towards France and towards its President."

President Deschanel expressed his thanks for the welcome, and in connection with it he put some questions about the general situation in the Ukraine, and especially the military position. Count Tyszkiewicz gave details showing the serious position of the Ukraine, and of her army, which is defending the independence of the country with true patriotism, whilst suffering much from disease on account of the lack of sanitary materials. In this struggle the Ukrainian Army has not given up hope of help from the Entente.

President Deschanel answered: "I am sure that everybody will agree with me that your brave soldiers have defended their country with the boldness of lions."

In taking leave the President asked Count Hyszkiewicz to transmit his best wishes to the Ukrainian Government, and requested him not to stand on ceremony upon any future visit.

**В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".**



## МІСЦЕВІ ОГОЛОШЕНЯ.

### ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕНЯ.

**В сій рубриці містимо оголошеня театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довших покликів).**

WILKES BARRE, PA.

Два великі представлення **РУХОМИХ ОБРАЗІВ з життя, терпінь і смерти Госп. Нашого Ісуса Христа** відбудеся **в неділю вечером, дня 28-го марта 1920 р.** в українській греко-католицькій церкві св. Апост. Петра і Павла в Wilkes Barre, Pa., N. River and Chestnut St. I. представленне від 6 до 8 години, відтак павза пів години. II. представленне від 8.30 до 10.30 години. Вступ від дорослих 50 цент., а від дітий 15 цнт. На се представленне дружелюбно запрошуємо всю місцеву громаду, всіх дооколичних Українців і всіх прочих Славян сусідів. 36-37 **Парох. Комітет.**

### ПЕРЕПИСКА З ЕВРОПОЮ.

(Українські часописи в Европі проситься о передрук).

Де є **Іван Сеґіґович,** син Гриня і Юстини, родом з Болшівці, Галичина; 1912 року був почтовим урядником в Живци, опісля пійшов на війну і доси нема від нього вісти. Донести до його сестри: MRS. MELANIA WELYCHKO, Ukrainian Exchanke, 30 East 7th St., New York City. 36

Пошукую вуечних братів **Михайла Челелінського,** четаря, і **Петра Чепелінського,** булавного української армії на Україні. MICHAEL DROZDYK, 1054 Simpson St., Bronx, New York, N. Y. 36



Сею дорогою ділюсь сумною вісткою з моїми краянами і повідомляю їх, що моя жена, Ксеня, померла дня 5-го марця с. р., оставляючи мене враз з діточками в безрадним положенню. Вона звалась з дому Ходоба, родом з села Лукавиці, повіт Ліско. Я походжу з села Ортищова, коло Городка. Хто з моїх або небішки краянів і знакомих хотів би близше довідатись про мої обставини, зволить ласкаво написати до мене. — PAWLO GAWENKA, 524 Virginia Street, St. Joseph, Mo. 36-37

# НОВИНКИ.

**Парижська Академія Наук про алькоголь.**

Твердження буцімто умірковане уживанне алькоголю має добродійний вплив, заперечила дня 17. марта с. р. Академія Наук у звіті про вплив алькоголю у тисячах случаїв. Спостереження — кажеться у звіті — доказують наглядно, що зріст мускулярної сили, умової акції і швидкість руху є лиш ілюзією. Почутте тепла, яке викликає питте алькогольних напитків, уважається радше шкідливим ніж добродійним.

**Посилка пшениці з Америки до Европи.**

В останнім році Злучені Держави вислали до Европи 148,086.470 бушлів пшениці, 36 міліонів бушлів більше ніж в 1918 році. Пшеницю закупили головно отсі держави: Англія 44,818.552 бушлів, вартости 107,503.619 долярів; Італія 38,-264.883 бушлів, вартости 91,-054.928 долярів; Франція 27,-590.718 бушлів, вартости 66,-552.585 долярів; Бельґія 24,476.-490 бушлів, вартости 59,901,083 долярів.

**Виплатили 5 міліонів обезпечення.**

Епідемія інфлюенци, котра вже минає, коштувала асекураційні компанії около 5 міліонів долярів, як говорить офіціяльний звіт одного нюйорського урядника. Се є яких 4 рази меньша сума, ніж коштувала їх та слабість в 1918 р.

**Помер найбільший хлопець на світі.**

В Стратфорд (Онтаріо, Канада) помер нагло 16-літний Лені Мейсон, якого вважали найбільшим хлопцем на цілім світі. Він важив 420 фунтів.

**Зріст іміґрації в Канаді.**

Урядова статистика в Отаві подає, що в минувшім році (1919) прибуло до Канади 117.-633 іміґранти — 67.363 більше ніж у 1918 році.

**Важне для американських горожан, котрі їдуть до Східної Европи через Швайцарію.**

Особи, маючі американські пашпорти з наміром дістатись до Східної Европи через Швайцарію, можуть сподіватися, що їх в Базелі швайцарські мілітарні власти задержать і будуть тримати, аж призбирається відповідне число (около 1.000 осіб), аби був повний поїзд. Ті, що схотять чекати в міських готелях, мусять самі покривати кошти. Тим, котрі не зможуть іти до готелю, буде дозволено спати на зелізничій стації під надзором мілітарної ґвардії. — (З департаменту Закордонних Справ).

**Танці нагих женщин популяризуються в Берліні.**

В кількадесятьох театрах в Берліні (столиця Німеччини) танці зовсім нагих женщин популяризуються дуже скорим темпом. Критики кажуть, що неморальности в сих танцях не бачать.

Тікети за перші ряди крісел продають ся по 10 долярів і все є прямо розхоплені.

Власти в Баварії побоюються, щоби той берлінський „поступ" не поступив і до них.

**Поляки видають ґазету для дурення Українців.**

Польські пани видають в Галичині ґазету, що зветься „Пробій", аби нею дурити українських селян. В ній виписується самі напасти на визвольну роботу українського народу та на його передових людий. На редактора наймили собі Ляхи Вітолда Демянчука. Демянчук був давно редактором „Руского Селянина", який також видавали Ляхи. Позатим Демянчук був на службі царської охрани, доносив про все, що ділося серед Українців, отже був звичайним шпиґуном. Тепер його Ляхи наняли на редактора ґазети, яка має дурити українських селян. В „Рускім Селянині" Демянчук підписувався „Подольский".

**Умерла в день шлюбу.**

З Женеви (Швайцарія) доносять, що в околици Аппензель підчас шлюбу в костелі зімліла молода в хвили, коли священик питав: „Чи маєш добру, непримушену волю взяти його собі за мужа"... Сейчас забрано її до шпиталю, де вкоротці умерла в шлюбній сукни з причини сильного атаку інфлюенци, яка там бушує в повнім розгарі.

**Машерують улицями в ланцюхах.**

Злодії, фальшівники, визискувачі і їм подібна братія в ланцюхах і з написами на грудях машерують денно улицями у всіх болгарських містах. Се — кажуть — помагає більше ніж всі инші кримінальні кари разом.

## ДЕЩО ПРО ЗДОРОВЛЄ І ХОРОБИ.

**Тиф.**

Тільки людина може захоріти на тиф. Звірят та хороба не чіпається. Спричиняє її маленький мікроскопічний ростинний орґанізм, похожий на короткий дротик, який входить в тіло устами людини. Розносять його мухи або сама людина на своїх пальцях та разом з харчами і напитком. В головнім се хороба молодих людий. Старі мало коли нею заражуються, передівсім тому, що богато їх перебуло вже недугу в молодім віці.

Тиф убиває приблизно десять процент тих, які на нього захоріли. Якась частина тих, що видужають, стають розносциками хороби, значить, хоч самі здорові, видають з себе заразливі бацилі тифу. Через тих „розносциків" власне тиф не переводиться.

Заведеннє відповідної каналізаційної системи, щоб нечистота не діставалася в водопроводи других людий, винищеннє мух, тарганів і таких инших насікомих, чисте держаннє харчів і взагалі чистота — отсе способи, щоб збутися хороби.

Донедавна тиф був найтяжшою „военною" хоробою; цілі армії вигибали від нього. Антитифове щепленнє звело небезпеку до мінімума.

**Біль голови.**

Коли вас заболить голова і ви самі себе хочете лічити, то памятайте, що се неможливо. Неможливо тому, бо самі ви не вгадаєте причини болю. — Біль голови зявляється ні меньше ні більше лиш при таких хоробах: тиф, малярія, сифіліс, віспа, безкровність, хороба Брайта, хороба серця, апоплексія, „мігрена", кепський зір, затроєннє ґазом, хронічні хороби жолудка і кишок, запаленнє носа, хороба уший, ріжні хороби мозку. Тому коли біль голови дуже дошкулює, треба спитатися доктора, аби він відшукав дійсну причину і недугу.

## НОВІ КНИЖКИ І ВИДАННЯ.

Г. Хоткевич: **Гуцули й Гуцульщина;** сторін 32, $5x7\frac{1}{2}$; з друкарні Свободи", Джерзи Сіти 1920. Ціна 25. центів. — Крім розвідки Г. Хоткевича уміщено також коротку розвідку М. Д. Величка: „Олекса Довбуш", і чотири вірші Осипа Юрія Федьковича, гуцульського поета з Буковини.

Для людий, що хочуть познакомитись з гуцульськими народніми звичаями, і для самих Гуцулів — ся книжочка представляє незвичайну вартість. Автор представляє читачеви яскравими образами величну красу Гуцульщини, характеризує чисту душу її мешканців, переходить і коментує усі народні звичаї Гуцулів та подає причину, яка пхнула сю галузь українського народу в економічну нужду.

Старинні релігійні вірування заховались найкрасше між Гуцулами. Тимто вартає і запізнатись з віруваннями Гуцула, з самим Гуцулом і з Гуцульщиною. „Прекрасна природа Гуцульщини, — каже автор — прекрасний і нарід її. Гуцул — се дитина. Він наївний, він первісний, він ще не християнин. Він близкий до природи, і вірить в могучі, тайні її сили. Ніде нема стільки повірок і суєвіри, як тут, — трохи добрі були услівя для задержання їх на Гуцульщині. Гуцула окружають гори, а не фабричні труби; він далеко від зелізничих доріг, автомобілів, аероплянів, він живе ще в камінній добі, хоч і уживає зеліза. І тому світ для Гуцула є тайною".

**Як Осягнути Успіх;** сторін 32, $5\frac{1}{2}$x8; накладом Січового Базару, Ню Йорк 1920. Ціна 20 центів. — Вже сам підрядний наголовок: „книжочка для людий, що думають", — говорить про матеріял, уміщений в тій брошурі. Се збір афоризмів і теоретичних вказівок для тих людий, що мають добру волю і охоту поправити свою долю, але не знають, як мають забратись до того. Книжочка навчає, як маєм здобувати собі красшу долю.

## З НАШИХ ЗЕМЕЛЬ.

**На Волині.**

„Варшавское Слово" доносить, що 8. лютого відбулася за почином висланого головним комісарем Волині і Поділля п. Заґурского нарада представників повітів в справі відновлення діяльности місцевої самоуправи. В нараді взяли участь делеґати повітів: Луцького, Ковельського, Володимирського, Дубенського, Рівненського, Заславського, Острожського й Староконстантинівського. Делеґатів було 41, в тім 33 Поляків, 5 Українців і 3 Москалів. По виміні гадок збори висловилися за введеннєм повітового самопорядкування зі зміненим складом, на половину з виборних, а на половину призначених членів повітової ради. Президію повітової самоуправи вибирає повітова рада. Вкінці збори обрали комісію, яка має скласти проєкт орґанізації самоуправи.

З Канади належить висилати гроші на передплату „Свободи" лише моні-ордером, а не паперовими грішми, бо сї стоять в Злучених Державах нисше ціни. При виміні числять 15 центів від кождого канадійського паперового доляра.





## ЛИСТ ВІД Д-РА МИХАЙЛА НОВАКОВСЬКОГО.

(Писаний до сестрінки Анни Головід в Йорквіл, Оґайо).

Дорогенька Ганю!

Твій лист з 12. грудня 1919 дістали ми щойно нині і дуже, дуже ним втішилися. Треба Тобі по порядку росказати, що з нами було. Перед війною я провадив адвокатську канцелярію в Богородчанах (коло Станиславова). Купив власну хату й огород, провадив мале господарство та держав коня й бричку. В нас лиш одна дитина Роман, уроджений 1904 р. Як війна зачалась, я пійшов з Українськими Січовими Стрільцями, а тимчасом дома впала жандармерія, перевернула все догори дном, а Стефу забрала зі собою та волочила серед зневаги товпи, голоду і спраги на Мадярщину. У війску я про се все довідався і виратував жінку, але до краю вже вертати не було можна, бо там вже були Москалі. Щойно в маю 1915 р. ми вернули до дому, по дорозі віднайшли ми Ромка, а що наше господарство Москалі сильно знищили, то Стефа і Ромко лишилися в Станиславові.

Так було аж до 1918 р. Тоді вже сильно зростало напруженнє між Українцями і Поляками; в Галичині одні і другі з приводу Берестейського мира відбували великі маніфестації і тоді доси невислідженний Поляк проколов Стефу ножом зі словами: „matka Polska caluje ukrajinska legionistke", а коли Стефа одужала, проколов її вдруге крізь ліву руку. Ми зібрали решту гроший, які мені з моєї адвокатської канцелярії лишилися і купили за 65.000 корон невеличку 3-поверхову віллю у Львові, в котрій дотепер живемо. В жовтні до нас до Львова закрався, очевидно сей самий Поляк, і ранив Стефу пораз третий, але не тяжко. Тимчасом 1. XI. 1918 завалилася Австрія а між Українцями і Поляками вибуха війна о Східну Галичину. Я став членом українського уряду, а Ромко, хоч мав щойно 14 літ, вступив до українського війска. Війна, як знаєш, була довга і дуже кровава і жорстока, Українці були Поляками, Румунами і Москалями відтяті від цілого світа. Ані одежі ані обуви, ані ліків, а тим меньше карабінів, гармат, куль нівідки було дістати. І наша армія обдерта, збита, боса, разом з хорими і раненими в липни 1919 р. пійшла за Збруч. Стефа лишилася в краю і є тепер разом зі мною. Ромко жив якийсь час в Камянці, а коли я виїхав до Варшави, Ромко знова вступив до української армії і ми зараз цілком не знаємо, де він є. Се наша найбільша жура, бо на Україні страшні пошести. Через бльокаду, на Україну не довозять нівідки жадних товарів, бракує соли, нафти, кромщини, рільничих знарядів, а через те шириться страшна нужда в цілім краю. Бути може, що Ромко разом з братом жінки, Василем-Романом Завадським, на якім корабли втікне до Америки, бо й таке нам заповідав. Дуже Тебе прошу, дорога Ганусю, напиши до стрийка Петра, до ріжних українських бюр в Ню Йорку, щоби шукали тих обох хлопців. Якби вони знайшлися, спровадь їх хочби до себе, а я тут все продам, винагороджу всі видатки і хлопців спроваджу на Україну. Може також американський консуль, як Ти до него по англійськи напишеш, буде їх шукати в Одесі, бо вони там хиба найскорше сидять.

Будемо тут всі дуже ждати на Твій другий лист. Напиши в тім листі, де мешкає стрийко Петро, чи його родина. Щиро здоровимо і цілуємо Тебе Ганю і Петра і Твоїх діточок і маємо надію, що доля збере нас ще колись до купи.

Твій стрийко **Михайло.**